

УДК:372.893

**ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ ЯК
СУБ'ЄКТА ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ
ТОЛЕРАНТНОСТІ ТА ГУМАНІЗМУ – АКТУАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ
СУЧАСНОГО ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

Шутов Д. О.

*аспірант Кременчуцького національного університету імені Михайла
Остроградського м. Кременчук*

Система освіти є дзеркальним відображенням цивілізаційного розвитку суспільства. На нашу думку освіта повинна бути першопричиною якісного розвитку соціуму, а не його пасивним результатом, відбиваючи так зване «суспільне замовлення», так би мовити йдучи за запитом, а не формуючи його. Історичний досвід доводить, що саме наука в її істинному розумінні стала символом динамічного прогресу людства починаючи лише з XIX століття, а не наслідком його попередніх інтелектуальних спроб і помилок. Як відповідь на це, можна почути репліки про наукові успіхи, відкриття *homo sapiens* в попередні часи, століття. Так, але це були поодинокі досягнення, що могли не впливати на глобальні світові процеси (в тому числі із-за відсутності достатнього рівня комунікації), які іноді були актами боротьби, супротиву та, самопожертви проти тотальної догматичності та мракобісся, які могли завершатись прикладами обструкції до наукового вчення та антигуманізму до науковців. Ці приклади повинні бути повчальними і сьогодні, оскільки по міркам історичної науки сучасність від них відділяє зовсім мізерна часова дистанція [6].

Одним з ключових викликів для системи освіти на сьогодні є питання толерантності в умовах цифрового полікультурного суспільства. Міжетнічні та міжнаціональні відносини подекуди можуть бути джерелом напруги, тому освіта повинна стати головним осередком формування принципів

взаємоповаги та взаєморозуміння. Якість цифрової комунікації в умовах тотального засилля комп'ютерних соціальних мереж, на наше переконання, є лакмусовим папірцем рівня людяності, гуманізму[7]. Надмірне споживання інформації характеризується як великими її обсягами, так і значною динамікою, швидкістю надходження [8].

Відштовхуючись від цього, ідея педагогіки толерантності набуває все більшої актуальності та підтримки в сучасному світі. У доповіді ЮНЕСКО «Освіта XXI століття» визначається парадигма освіти, основа якої складається з ідей життєтворчості та мирного співіснування між усіма народами, а головним лейтмотивом слугує необхідність «навчитися жити разом»[1, с.53]. Ми розуміємо це як заклик до мирних взаємовідносин, взаємоповаги в умовах культурного плюралізму та тенденцій глобалізації. Поняття толерантності визначене Декларацією принципів толерантності як: повага до культурного різноманіття; активна позиція, що визнає важливість поваги до прав людини; сприйняття багатоманітності як явища соціуму [4].

Проблема толерантності освіти є похідним конструктом філософії освіти, принципи якої торкаються вивчення закономірностей та форм взаємодії між філософією та освітою взагалі. Основними напрямками дослідження повинні поставати: розв'язання суперечностей між запитом суспільства та можливістю вільного вибору для кожної людини; розв'язання суперечностей між людьми взагалі [3, с. 3]; пошук нових універсальних форм світогляду та світосприйняття відповідно до вимог життєзбереження; важливість цифрової інформації як засобу позитивного впливу на суспільство. Як зазначає О. Грива, філософія освіти не повинна надавати вже готові рецепти, вона є дослідником складного діалогу між соціумом та освітою[3, с. 3]. Тому, визначаємо можливим знайти відповіді на поставлені запитання завдяки теорії та практиці педагогічної науки.

З точки зору педагогіки, толерантність – це вияв поваги і довіри до оточуючих, явище взаємодії на принципах доброї волі [1, с.54]; соціальна цінність, норма життя та принцип людських взаємовідносин [2, с. 35].

В навчально-виховному процесі профільної школи діяльність вчителя історії, на нашу думку, є відправним ретранслятором спадщини людства. В процесі навчально-виховної діяльності вчитель історії формує учнів розуміння основ та принципів толерантності відштовхуючись від прецедентів накопичених попередніми поколіннями, які відображають приклади міжлюдських, міжетнічних чи міжрасових взаємовідносин. Ще більшій актуалізації ці положення набувають в умовах профорієнтаційної роботи профільного навчального закладу, оскільки майбутня професійна діяльність випускників, при бажанні стабільного кар'єрного зростання, апріорі підштовхуватиме до налагодження толерантних міжособистісних відносин з представниками різних соціальних та етнічних груп, в умові культурного мультиплюралізму та яскраво виражених глобалізаційних процесів на міждержавному рівні.

Діяльність вчителя історії профільної школи, так само як і діяльність інших вчителів-предметників та всього навчального закладу в цілому, повинна також готувати учнів до розуміння того, що майбутній фахівець повинен бути готовим до ділової взаємодії в контексті різних професійних ситуацій, мати навички продуктивного спілкування на принципах взаємоповаги та гуманізму, бути готовим слухати та сприймати аргументи інших сторін, відстоювати свою позицію та, при цьому, бути готовим до компромісних рішень та взаємодії, формувати навички критичного мислення в умовах тотальної цифрової інформатизації суспільства.

На думку професора Г.Москалика: «Для формування дієвого типу економічної поведінки випускника школи в перехідному суспільстві необхідне усунення суперечностей між нормами і процедурами, що діють у різних сферах і на різних рівнях правової та адміністративної системи, скорочення кількості і спрощення змісту формальних обмежень організації підприємницької та трудової діяльності» [5, с. 33].

Висновки. Сучасна освіта повинна бути інформаційним флагманом, який скеровуватиме суспільство до розуміння важливості принципів гуманізму та партнерства як відраних точок в системі координат міжлюдських взаємовідносин. Принципи діяльності профільної школи, що спираються на базис толерантності, повинні стати формотворчим чинником для підростаючого покоління як наступної ланки соціуму, сегментом його якісної еволюції. Вважаємо, що діяльність вчителя історії профільної школи, як «хранителя» людської спадщини, безсумнівно, повинна сприйматись як ключова «посівна» площа для «зерна» гуманізму – моральної основи людської цивілізації.

Список літератури:

1. Безкоровайна О. В. Виховання толерантності як важливий фактор реалізації особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці / О. В. Безкоровайна. // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2007. – №34. – С. 53–58.
2. Грива О. А. Проблема толерантності молоді у філософсько-освітній парадигмі / О. А. Грива. // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук.пр.. – 2008. – №68. – С. 34–43.
3. Грива О. А. Толерантність освіти як передумова толерантного суспільства / О. А. Грива. // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук.пр.. – 2007. – №66. – С. 3–11.
4. Декларація принципів толерантності [Електронний ресурс] // ООН. – 1995. – Режим доступу до ресурсу: <https://don.kyivcity.gov.ua/files/2014/2/10/Deklaracija-tolerantnosti.pdf>.
5. Москалик Г. Професійна орієнтація в контексті ринкових викликів / Г. Ф. Москалик. // Педагогічні науки. Зб.наук. пр. - Полтава, 2011. - № 15. – С. 33.
6. Москалик Г. Ф. Філософські засади професійної орієнтації особистості в загальноосвітній школі в системі ринкових трансформацій:

автореф. дис. ... канд. філос. Наук : 09.00.10 [Електронний ресурс] / Г. Ф. Москалик; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — К., 2009. — 19 с.

7. Москалик Г.Ф. Безперервна освіта та сучасний інформаційний простір / Г.Ф. Москалик // European cooperation. — 2015. — № 5. — С. 24-34

8. Олексенко Р. І. Філософія розвитку інформаційного суспільства в епоху глобалізації /Р.І. Олексенко// Гілея: науковий вісник. - 2015. - Вип. 98. - С. 230-232.